

Miks hukati HANS KURIKS?

... See oli hoopis eriline päev meie kooli ajaloos. Hommikul kogunes terve koolikoolimajja. Valged pluusid ja punased pioneerirätid löid erilist pidulikku meeleolu. Rivistusime. Paljudel õpilastel olid lilled käes. Oli tulnud ka täiskasvanuid...

Mida lähemale jõudsimme oma sihtkohale, Puka metsale, seda vaiksemaks jäime. Laul lõppes ja uuesti seda enam ei alustatud... Pöörasime uudismaavahelisele rajale. Piki magistraalkraavi jõudsimme soise metsani. Oliime kohal.

... Metsas kasvavad kolm kuuske. Kasvavad sõpradena koos, puudutades üksteist oma okste ja latvadega. Nad kasvavad kaugel inimelamuist, väga harva eksib nende juurde karjapoiis või juhusliku marjulise jalg. Vaikne ja rahulik on siin. Ainult linnud siristavad.

Kui need kolm sõpra oskaksid inimkeeli pajatada! Kui oskaksid, siis ei jutustaks nad meie metsavaikusest, lindude sirinast, omavahelisest sõprusel. Nad jutustaksid siis meie õdusest sõna neelates, kuidas 1941. aasta juulis just samas paigas hukati Kulina laste lugupeetud õpetaja, hea inimene Hans Kuriks

Praegu on selles paigas kõrge kuhi põllukive. Need tõi siia meie kooli V klass, kes võttis endale kohuseks hoida Hans Kuriksi haud korras. Tammepakule on põletatud sõnad:

Siin mõrvati 1941. a. tuulis Kulina kooli juhataja
HANS KURIKS.

Miks ta hukati? Kes hukkas?

* * *

39 aastat tagasi, 1926. aastal, avati Kulinal endises härrastemajas 4-kl. kool. Selle juhatajaks tuli Hans Kuriks. Ta oli sel ajal umbes 35-aastane.

Koolis oli raske töötada, sest kasutusel oli ainult pool praegusest majast. Teine pool oli kohalike elanike valduses.

Hans Kuriksil algas suur võitlus kooli heakäekäigu eest. Oli vaja saada vabaks ka teine majapool, kohandada see õppetööks sobivaks. See nõudis suurt remonti. Oli tarvis õppevahendeid, koolimööblit, klaverit, sisse tuli tuua elekter, söödisse rajada korralik katseaed, ehitada puukuur ja saun. Maa saamiseks pidi Kuriks isegi mitu korda kohtus käima. Peatselt muudeti kool juba 6-klassiliseks. See aga tähendas uusi kulutusi, milleks polnud raha kuskilt võtta. Riigilt sai seda vähe.

Oli vaja mõelda ja pingutada ning Hans Kuriks mõtles ja pingutas. Ta tõmbas kaasa kogu ümbruskonna inimesed. Algas pingeline töö isetegevusringides. Asutati laulukoor, näitering, rahvatantsurühm, orkester. Peaaegu igas kuus korraldati pidu. Sissetulek läks kooli heaks.

Mõnigi kord ütles Kuriks: «Nüüd enam ei hakka jändama, ei jõua!» Kuid paari nädala pärast muutus ta jällegi rahutuks: ei tea, missugust näidendi nüüd õppida? Kuhu minna nüüd pidu tegema?

Ja jälle õpiti. Inimesed ümbruskonna küladest tulid näitemängu mängima, laulma,

tantsima. Nii avarustus kultuuriliselt mahajäänud inimeste silmaring.

Koolis õpetas Hans Kuriks füüsikat, geograafiat, ajalugu, tööõpetust. Õpilaste suhtes oli ta väga nõudlik. Kõik pidid hoolega õppima ja vtisakalt käituma. Iga poiss ja tüdruk pidid kaasa tegema isetegevusringides — kes orkestris, kes näiteringis, kes rahvatantsurühmas.

Saabus aasta 1940. Eesti rahvas astus Nõukogude Liidu rahvaste suurde perre. Hans Kuriks läks kaasa nõukogude võimuga ja hakkas töötama uue korra heaks. Ta toetas kõigiti nõukogude korra kindlustamist meie maal.

Puhkes Suur Isamaasõda. Rindel käis võitlus, metsades aga tegutsesid fašistide jultunud poolehoidjad.

Ühel hilisõhtul 1941. a. juulikuus tulid relvastatud mehed koolimajja ja võtsid Hans Kuriksi kaasa. Kõneldi, et ta olevat olnud ühenduses Nõukogude sõjameestega ja jälginud tähelepanelikult «metsavendade» tegevust.

Hiljem kuulsime, et Kuriks viidi Puka poole. Inimestele, kes teda ta viimsel teekonnal nägid, lehvitas ta hüvastijätkuks kätt.

Ta viidi meie keskelts ära igaveseks. Viidi ära paljude praeguste õpilaste isade ja emade õpetaja, kes oli 15 aastat oma elust õpetanud Kulina lapsi, andnud oma jõu Kulina koolile.

Ievisid kuuldused, et ta olevat mäha lastud. Kus? Kuhu maetud? Seda ei teadnud keegi. Alles nüüd, 24 aastat hiljem, leidsime üles inimese, kes oli näinud Kuriksi lalpa, ja teadis, kuhu ta maeti. Täna tulime kogu kooliperega siia, Sinu juurde metsavaikusse, et öelda Sulle suur aitäh tehtud töö eest.

Lubame, et tuleme Sinu juurdē igal võidupūhal. Aga me tuleme Sinu juurde sagedaminigi ja tallame teeraja Sinu kääpa juurde.

Iial enam ärgu varjaku mets selliseid hirmsaid saladusi, ärgu olgu niisuguste õudsete sündmuste tunnistajaks, kui oli see päev 24 aastat tagasi Puka metsas!

L. KALLASTE,
Kulina 8-kl. Kooli
õppealajuhataja